

Projecte

# OLIVETA

*«...sembla que les generacions actuals no es preocupen en perllongar el tresor cançoner dels nostres avantpassats. És real que, a nostra infància la gent reia més, era més senzilla. Cantava ses alegries i tristors. I ara que fan?, doncs fruit de les grans fàbriques de calçat de Cocentaina i de les diverses fabricacions (paper, teixits, maquinària) alcoianes, han materialitzat a les multituds, estigmatitzant-les amb aquets mots: treballar, menjar, dormir...»*

**Just Sansalvador, estiu de 1923**

## Per què naix «oliveta»?

Els estius dels anys 1923 i 1924, els germans Just i Joaquim Sansalvador es dedicaren a parlar amb la gent del seu poble, Cocentaina, així com la dels pobles de la comarca del Comtat per recopilar el tresor de cançons, melodies, jocs de xiquets i xiquetes que formaven part de la cultura i la tradició oral.

Aquest recull de cançons i melodies fetes en les missions de recerca per a l'obra del Cançoner General de Catalunya, estigueren molts anys guardades a la biblioteca de l'abadia de Montserrat. Fa uns anys es pogueren fer públiques. Així, l'institut d'estudis contestans va encetar una tasca d'estudi i edició de tots els materials recollits pels germans Sansalvador. Aquest recull forma una de les principals fonts de cançons i melodies tradicionals de la cultura musical tradicional valenciana.

Com a docents, a l'IES pare Arques som molt conscients del tresor cultural que suposen aquests cançoners per a la gent de la nostra terra. Cadascuna d'aquestes cançons ens parla de nosaltres, del que som i hem sigut com a poble, dels nostres pares, dels nostres avis i rebesavis, de com vivien i com entenien el món que els va tocar viure, sobretot en una societat, la de començament del segle XX que anava transformant el paisatge i les formes de viure i sobreviure d'una forma radical. I volem que siguen punt de reflexió per al nostre alumnat i el nostre entorn.

### ALES I ARRELS.

Aquest concepte defineix una forma de treballar i entendre els projectes educatius que, des del departament de música de l'IES Pare Arques duem a terme. Arrels perquè no podem perdre la mirada del que som, d'on venim, l'arrel que s'encaixa a la terra per dotar als projectes d'una coherència cultural, d'una identitat. Però també ales, perquè hem de créixer i volar, i arribar lluny, molt lluny, perquè podrem fer com a persones i com a societat el que vulguem amb creativitat i constància.

### LES ARRELS...

L'arrel d'aquest projecte que ara vos volem presentar té el seu punt de partida en una de les més de 1.600 cançons que arplegaren els germans Just Sansalvador en les seues missions de recerca, una cançó molt, molt especial. Es tracta del romanç OLIVETA, i és especial per moltes coses:

-Els romanços valencians que ens han arribat de la tradició oral son més be escasos. En aquest cas es tracta d'una versió del romanç de «Caterineta»

-La protagonista del romanç podria tindre una edat semblant a la de l'alumnat que està treballant el projecte, així com unes «necessitats» semblants, cosa que està afavorint molt la permeabilitat del que treballem, i el creure en la història que estem desenvolupant.

-La temàtica del romanç, la violència familiar. No cal tornar a destacar la importància de l'educació i el tractament que des de les nostres aules podem fer per eradicar situacions desagradables i violentes que cal fer desaparèixer de la nostra societat.

Oliveta, Oliveta a la plaça vull anar	Al vore'l la seua filla a casa se'n va tornar	Son pare que ho va sentir a sa mare va tancar
Filla meua no te'n vages que ton pare no voldrà	I tranquil·la s'assentava en la taula a dinar	Al vore's els dos tancades no feien més que plorar
Mare meua! anar vull! A la plaça jo a ballar	Son pare quan entra a casa a la filla va agarrar	I entre mig de la foscor a la Mort van demanar
No vages, filleta meua que ton pare et pegarà	I a la pobreta xiqueta en cordes la va lligar	I la mort passà de trànsit i al cel se les va emportar
Tan si em pega com no em pega a la plaça tinc d'anar	Quan estava ben lligada en un quarto la va tancar	Son pare al sentir la porta el penjolls de claus mirà
Son pare al tocar les dotze va anar a casa a dinar	La xiqueta al vore's sola s'esgarrava de plorar	Quan pensava perdonar-les mare i filla no trobà
I pregunta per la filla a la plaça és a ballar	Mare de la meua mare vinga'm, venga'm a salvar	El pobre desesperat d'una corda es va penjar
Enrabiad pilla dos cordes i a la plaça se'n va anar	Filla de la meua vida ja et vindré jo a deslligar	I la mort quan retornava a l'infern se'l va emportar

## LES ALES

Les ales ens possibilitaran la capacitat de créixer amb el projecte a partir del que siguem capaços de fer i aprendre amb ell. Així, a partir d'aquest romanç plantejarem diferents propostes:

- realització d'un curtmetratge a partir del romanç OLIVETA
- composició i enregistrament de la Banda sonora
- doblatge del curt a totes les llengües que s'estudien o es parlen a l'institut
- treball sobre la violència familiar
- treball sobre la igualtat sexual
- treball conjunt amb músics professionals: Andreu Valor, Borja Penalva, Mireia Vives, Berta Iñiguez, Desi i Francisco Valor
- Realització d'un videoclip professional per donar difusió a la cançó creada amb Andreu Valor sobre igualtat sexual i violència domèstica.

## **Treball conjunt amb músics professionals**

Aquest és un dels grans reptes que ens proposem en aquest projecte, el fet que músics i compositors en actiu i que han fet de la música la seua vida puguen entrar a la nostra aula per treballar, conjuntament amb l'alumnat, la composició i enregistrament de les diferents músiques del curtmetratge.

Partim d'unes necessitats musicals per a cada escena. Amb l'alumnat hem de decidir quin tipus de música pensem que pot ambientar millor cada escena, i en funció del tipus de música ens posem en contacte en uns músics o en altres. Per exemple, no és el mateix la música que necessitem per als títols de crèdit, per a una escena a una discoteca o a una situació de violència familiar.

Amb el músic/compositor professional ja a l'aula, l'alumnat li ha de presentar el projecte, i explicar-li el que necessitem. I així començar el treball conjunt de creació i d'enregistrament de la banda sonora..

Hem al costat de:

- Andreu Valor
- Borja Penalva, Mireia Vives i Berta Iñiguez.
- Desi.
- Francisco valor

## **Rodatge d'un curtmetratge**

Açò implica totes les tasques de creació al voltant d'un curt: guió, localitzacions, càmera, actors i actrius, assajos, direcció, producció, vestuari, muntatge...

Totes aquestes feines van estar coordinades pel mateix alumnat.

## **Enregistrament de la Banda Sonora**

Les músiques i cançons que creem s'han d'enregistrar. A l'aula de música tenim uns pocs mitjans tècnics, però es tornen insuficients per fer enregistraments amb unes mínimes garanties de qualitat, amb el que per a algunes peces hem de contactar un tècnic de so, Blai Antoni Vañó per treballar amb ell la producció de les peces.

Plantegem també enregistrar un videoclip professional. La cançó que hem fet amb Andreu Valor ha quedat molt be, amb un missatge clar i una mirada encoratjadora sobre les situacions de violència de gènere, i ens agradaria poder transmetre el nostre missatge amb la nostra veu, però també amb les nostres imatges...

La resta de músiques ens plantejaríem enregistrar-les amb els recursos de l'aula.

## **Enregistrament d'un videoclip**

Estem molt contents de la cançó que hem fet amb Andreu Valor, i decidim realitzar un videoclip on traslladar al llenguatge audiovisual tot el que hem volgut reflectir amb la lletra. Així, al llarg del curs hem fet dos videoclips, un amb l'alumnat de batxillerat, i amb la producció professional de Maria Estrada, i un altre realitzat pel mateix alumnat de 2<sup>n</sup> d'ESO.

## **Doblatge a totes les llengües que es parlen/imparteixen al centre**

Hem de saber aprofitar-nos i integrar els potencials que tenim al nostre voltant. Les llengües, l'apropament al seu ensenyament amb activitats vivencials i motivadores, o la integració de d'alumnat i famílies novingudes a través de la valoració de la seua llengua i cultura, així com l'apropament d'aquestes famílies al centre educatiu son elements que doten d'interès aquesta proposta...

Una vegada enregistrat el curtmetratge, començarà una tasca ben interessant...el doblatge dels diàlegs a totes les llengües que es parlen o estudien al nostre institut. Aquesta experiència ja l'hem provada en altres projectes al nostre centre i els resultats son espectaculars.

Ens posem en contacte en els departaments de castellà, anglès, francès i llatí del nostre centre per a que ells, amb el seu alumnat, puguen fer una traducció del guió a les seues llengües, així com un treball de dicció del mateix per poder-lo enregistrar.

## **Treballem la violència familiar a l'aula**

No podem obviar que el tema central del projecte son les situacions de violència familiar. Amb el mateix, intentem visibilitzar i treballar com afrontar unes situacions més habituals del que seria d'esperar, així com dotar de ferramentes l'alumnat per poder-les fer front, tant des de dins com des de fora.

Així, hem estirat la temàtica per acostar-nos a la violència de gènere amb el tractament adaptat al guió del curt.

L'alumnat que està participant directament en el projecte estem raonant molt sobre aquest tema. A més, hem de fer una readaptació de la situació original del romanç a una situació actual...com s'abordaven aquestes situacions fa molts anys?...i ara?...s'han d'acceptar?...hi han culpables?...

## **Igualtat de les parelles del mateix gènere**

L'acceptació de la igualtat de les parelles del mateix sexe en la nostra societat avança a grans trets, però encara falta molt de camí per recórrer. Aquestes situacions d'homosexualitat esdevenen de vegades més significatives quan parlem d'adolescents i pre-adolescents.

Així, donant-li voltes amb l'alumnat sobre possibles adaptacions de la història original del romanç a un guió ubicat en l'actualitat, una idea va començar a prendre força. La protagonista anava a ser una xicona, i a més la seua parella anava a ser un altra xicona. A més, les anàvem a presentar com una relació completament normal d'estima adolescent entre elles, on el problema el tenen en l'acceptació per part dels altres, sobretot de son pare.

## **Del romanç tradicional al quió cinematogràfic**

Hem de fer visibles d'una forma viva, atractiva per al nostre alumnat referents de la nostra cultura com és per exemple la tradició oral, i provocar un acostament valent, sense complexos.

Una de les coses que ha passat a l'aula en presentar el romanç i el cançoner de Cocentaina de Just Sansalvador a l'alumnat ha sigut la resposta dels xicons i xicones: hi han més romanços o més històries?

I tant que en tenim... escoltaren amb atenció el romanç de «La porquerola», que Vicent Torrent comenta que va ser recollit per aquestes terres, «La flor del Lliri Blau», o «A la voreta del mar»... i l'alumnat va començar a fer propostes sobre la possibilitat d'adaptar altres romanços i cançons...la llavor estava plantada.

Així, una de les activitats que conformen el nostre projecte és un taller amb Pep Gimeno «Botifarra» sobre música tradicional valenciana, en especial els romanços.

## **ELS PROFESSIONALS ENTREN A L'AULA COM UN MÉS**

En el nostre projecte parlem de músics i compositors, però des de qualsevol matèria es podrien obrir les portes de l'aula a que professionals d'altres especialitats treballaren conjuntament amb l'alumnat. I no parlem d'entrar a un aula i fer una xarrada, amb una unidireccionalitat ben marcada...plantegem el proposar-se reptes conjunts que troben la llum pel treball colze a colze d'uns i altres.

Els exemples son infinits...escriptors, científics, pintors, tècnics de qualsevol especialitat, llauradors,... . Com diem, nosaltres creiem que l'interessant és el treball conjunt i el saber compartit, no la sapiència unidireccional...

Parlem d'un projecte en el qual la participació de diferents agents és bàsic en el seu desenvolupament:

**Alumnat:** I no sols els qui hi participen directament en el projecte des de l'aula on es du a terme. D'una forma directa demanarem la participació de diferents alumnes d'altres nivells educatius tant per a la realització del curt, com per a la seua participació en els enregistraments de la banda sonora.

**Companys d'altres especialitats:** Com ja hem comentat, aquesta participació es farà a diferents nivells. Tant els companys i companyes dels departaments de llengües per als doblatges i correccions lingüístiques com els qui hi participaran com a actors i actrius al mateix.

**Famílies:** La seua participació és molt important. Per un costat tenim les famílies de l'alumnat immigrant que han participat en el procés de doblatge a les seues llengües maternes. També tenim les famílies de l'alumnat participant en el curt, que ens han ajudat deixant-nos sa casa i altres indrets per a rodatge d'escenes exteriors i vestuari.

**Professionals:** Andreu Valor, Francisco Valor, Desi, Dani Miquel...en tots ells hem trobat facilitats alhora de fer front al projecte.

**Ajuntament de Cocentaina:** Ens han facilitat el rodatge en diferents indrets de la població posant-se a la nostra disposició per ajudar-nos en el que ens calguera.

**Centre d'Estudis Contestans:** En les tasques de consulta i informació al voltant del cançoner contestà.

**Equip directiu del centre:** Implicat en el projecte, i en facilitar-nos la seua implicació en el dia a dia del centre.

Que importants que són les llengües, i que cada cultura valore i estime la seua pròpia i conega i respecte les altres...

Així, el nostre projecte parteix i es desenvolupa en la nostra llengüa, treballant tant la part de la tradició oral, a la que la nostra societat de vegades no valora el suficient, com la parlada i escrita mitjançant la creació de guions i cançons.

Però, no podem oblidar que vivim en una societat global, i que el coneixement, aprenentatge i respectes d'altres llengües ens enriqueix i ens fa conèixer i valorar altres cultures. Així, és molt important per al projecte tota la part del doblatge a altres llengües. Per un costat, tal i com hem explicat, a les llengües que s'estudien al centre (castellà, anglés, francès, llatí i grec), i per altre, a les llengües de les diferents nacionalitats que conviuen amb nosaltres (bereber, àrab, rus, xinés...).